

NIROV JAARPLAN 2011

7. Ruimte & Water

Achtergrond

Water is één van de relevante aspecten in de ruimtelijke ordening. Het verschil met andere sectoren zoals milieu of infrastructuur, zit onder meer in het gegeven dat:

- water in een aparte bestuurslaag is georganiseerd (waterschappen),
- eigen wet- en regelgeving heeft,
- er omvangrijke wateropgaven op ons afkomen die vastgelegd zijn in het Deltaprogramma.

Doordat het waterbelang vanuit een aparte bestuurlijke en ambtelijke organisatie vertegenwoordigd wordt, bestaat er enige afstand tot de ruimtelijke vakwereld. Ruimtelijke wetgeving en waterwetgeving beïnvloeden elkaar, evenals de planprocessen en procedures die volgen uit die wetten. Het is van belang elkaars processen te kennen om optimaal samen te kunnen werken. Een urgente aanleiding voor de lijn Ruimte & Water is de klimaatverandering die grote opgaven met zich meebrengt. Het Deltaprogramma heeft verschillende deelprogramma's. Slechts één programma, Nieuwbouw en Herstructurering, is ruimtelijk ingestoken. Voor de andere programma's heeft de waterwereld de leiding; deze programma's vragen echter wel degelijk om ruimtelijke inpassing, ruimtelijke veranderingen en ruimtelijke kwaliteit.

Rol Nirov

Sinds 2004 werkt het Nirov aan verbinding tussen de werelden van water en ruimtelijke ontwikkeling, vanuit de strategie van bewustwording, kennisdeling, training van vaardigheden en reflectie op casuïstiek. Dit kreeg vorm in het programma Water dat vanaf 2007 de volgende speerpunten had: buitendijkse ruimtelijke ontwikkelingen, meervoudig ruimtegebruik voor de gebiedsuitwerkingen van Waterbeheer 21ste eeuw en de Kaderrichtlijn Water en Gevolgenbeperking bij overstromingen.

Doelstelling is en blijft het verbinden van de ruimtelijke vakwereld met de waterwereld voor een toekomstbestendige inrichting van Nederland en een hogere ruimtelijke kwaliteit. Het programma sluit aan bij de uitvoering van het Nationaal Waterplan en het Deltaprogramma. Daarbij richt het Nirov zich op de ruimtelijke gevolgen van deze programma's en de wijze waarop wateropgaven en andere ruimtelijke opgaven integraal aangepakt kunnen worden. Ruimtelijke ordening en slimme stedenbouw kunnen een goede bijdrage leveren aan het realiseren van wateropgaven en het voorkomen van waterproblemen (zoals wateroverlast, hitte stress, zoetwatertekort).

Nieuwe vragen

Water en ruimte zijn nog vaak gescheiden werelden. Dat blijkt bijvoorbeeld bij het Deltaprogramma. Waar de waterwereld reeds enige tijd intensief bezig is met dit programma, is hetzelfde programma nog nauwelijks onderwerp van gesprek in de RO-wereld. Het Deltaprogramma heeft echter ook grote ruimtelijke consequenties. Tegelijkertijd kunnen RO-deskundigen bijdragen aan het realiseren van wateropgaven via ruimtelijke plannen en instrumenten. Er zijn medewerkers van waterschappen die een rol hebben in het proces van planvorming en plantoetsing, maar nog te weinig weten van het planvormingsproces en de juridische kant van bestemmingsplannen. Nieuwe vragen zijn er rondom de volgende thema's:

1. **Deltaprogramma:** klimaatadaptatie wordt een steeds belangrijkere opgave, met vraagstukken rondom wateroverlast, hittestress in steden en waterveiligheid. In het Deltaprogramma en het Deltafonds worden grote keuzen gemaakt die ruimtelijke gevolgen voor de inrichting van Nederland met zich meebrengen. Doel is om planologen/stedenbouwkundigen meer bewust te maken van hun rol in het Deltaprogramma. Daarbij komt basiskennis over klimaatverandering van pas. Het gaat om de inventarisatie van ruimtelijke gevolgen die voortvloeien uit het Deltaprogramma en om de mogelijkheden die de RO biedt bij de realisatie van wateropgaven.
2. **Instrumenten en wetgeving:** de relatie tussen Wro en Waterwet is relevant, evenals het grensvlak bestemmingsplan-Keurverordening en de invloed van het Peilbesluit op ruimtelijke plannen. Dit thema heeft een overlap met het thema ondergrond als het gaat om 3D-bestemmingsplannen en integrale visies waarin boven- en ondergrond integraal zijn afgestemd.
3. **Ontwerpen met water, van ontwerp naar realisatie:** veel nuttige concepten en ontwerpen brengen het niet verder dan de tekenafel omdat er onvoldoende rekening wordt gehouden met beheer en onderhoud, veiligheid en civiel-technische uitwerking. Om wel de stap naar realisatie te maken dienen de werelden van planologen/stedenbouwkundigen/architecten en waterexperts/civiel ontwerpers/beheerders beter geïntegreerd te worden.
4. **Ondergrondse ordening en ontwikkeling:** ondergrondse ordening is noodzakelijk om (op de lange termijn) problemen te voorkomen. Een voorbeeld zijn de WarmteKoudeOpslag systemen die een steeds grotere claim leggen op ondergronds ruimtegebruik. Beter integrale afstemming van boven- en ondergrondse functies levert tevens kansen op voor slim gebruik van ondergrondse ruimte, bodemenergie en het ondergrondse ecosysteem.

Geplande en voorgenomen activiteiten

Actieplan Water en Ruimte, Unie van Waterschappen

Op donderdag 14 oktober 2010 is het Actieprogramma Water en Ruimte officieel van start gegaan. Zie www.waterenruimte.nl. Het actieplan hoort bij het Manifest Water en Ruimte dat de Unie van Waterschappen begin 2010 heeft gepubliceerd. Doel van het plan is waterschappen en hun partners voor te bereiden op de rol van regionale waterbeheerders in gebiedsontwikkelingen. Het actieplan is dus niet alleen bedoeld voor mensen die werkzaam zijn bij waterschappen maar ook voor beroepsgroepen als projectontwikkelaars, planeconomen, planologen en landschapsarchitecten waarmee in de regio wordt samengewerkt. Het actieplan kent een looptijd van 3 jaar. Nirov en CURNET voeren het actieplan uit. Het programma is erop gericht om de bestuurders en professionals in de RO- en Watersector bewust te maken van wederzijdse belangen. Het actieplan Water en Ruimte kent vier pijlers:

1. De praktijk in de regio.
2. Opleiding.
3. Verbinden van wetenschap en praktijk.
4. Communicatie.

Mogelijke activiteiten zijn verder:

- Partnerbijeenkomsten, onder meer met het thema klimaatadaptatie.
- Actualiteitscollege Deltaprogramma. Voor de RO-wereld is het trainingsaanbod schaars terwijl iedereen het thema tegenkomt in het werk.
- Internationaal congres Watercities in Transition (met Waternetwerk).
- Doe-het-zelf-waterbouw en verzekeren van waterschade.
- Instrumenten en wetgeving, onder meer optimalisatie Watertoetsproces (met Vitens)
- Wateratelier, van ontwerp naar realisatie (met DHV en I&M).
- Nirov upside down: cursus over de ondergrond en ruimtelijk ontwikkeling (met Vitens en SKB).
- 3D-bestemmingsplannen (i.s.m. SKB programma).